

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.5.34>

ZADANIE WSPÓLDZIAŁANIA MEDIÓW Z ORGANAMI NARODOWEJ POLICJI PRZY WPROWADZANIU USTROJU PRAWNEGO STANU WOJENNEGO

Iryna Prianishnikova

student Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-6593-1786

irynaprianishnikova@ukr.net

Adnotacja. Utworzono system zadań współdziałania mediów z organami Narodowej Policji w postaci trzech bloków, w szczególności: 1) ogólne, z których głównym jest dystrybucja i wymiana informacji; 2) specjalne, takie jak: przyczynianie się do realizacji zadań reżimu prawnego stanu wojennego; podejmowanie działań w celu identyfikacji osób, które nie są w stanie z powodu stanu zdrowia, wieku lub innych okoliczności przekazać informacji o sobie; pomoc w ustalonych; pomagać organom władzy wykonawczej i władzom lokalnym w przesiedleniu ludzi z miejsc niebezpiecznych do zamieszkania, przeprowadzaniu ewakuacji ludności; informować o zagrożeniu lub wystąpieniu sytuacji kryzysowych, pożarów i niebezpiecznych zdarzeń; przyczyniać się do realizacji działań informacyjnych mających na celu podniesienie poziomu zdolności obronnych państwa i przeciwdziałanie operacjom informacyjnym agresora (wroga); przyczyniać się do nabycia przez obywateli Ukrainy gotowości i zdolności do wypełnienia konstytucyjnego obowiązku ochrony ojczyzny, niepodległości i integralności terytorialnej; promowanie wojskowej i patriotycznej edukacji obywateli Ukrainy; pomoc w przygotowaniu ludności do warunków życia na obszarach prowadzenia (wojskowych) działań wojennych; zbieranie bazy dowodowej agresji; 3) konkretne, które należy wykonać w ramach realizacji specjalnych planów obrony, które są tajemnicą państwową i nie podlegają ujawnieniu.

Słowa kluczowe: interakcja, działania policji, media, komunikacja, Narodowa Policja, świadomość społeczna, jakość i skuteczność interakcji.

THE TASKS OF MEDIA INTERACTION WITH THE NATIONAL POLICE BODIES DURING THE IMPLEMENTATION OF THE LEGAL REGIME OF MARTIAL STATE

Iryna Pryanishnikova

Applicant of the Research Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-6593-1786

irynaprianishnikova@ukr.net

Abstract. A system of tasks for the interaction of the media with the bodies of the National Police has been formed in the form of three blocks, in particular: 1) general, the main of which is the dissemination and exchange of information; 2) special, such as: to help ensure the fulfillment of the tasks of the legal regime of martial law; take measures to identify persons who, due to their state of health, age or other circumstances, are unable to provide information about themselves; assist in the identification of unidentified bodies and in the search for missing persons; assist executive authorities and local governments in the resettlement of people from places that are dangerous for living, the evacuation of the population; inform about the threat or occurrence of emergencies, fires and dangerous incidents; to promote the implementation of information activities aimed at increasing the level of the state's defense capability and counteracting the information operations of the aggressor (enemy); to promote the acquisition by the citizens of Ukraine of the readiness and ability to fulfill the constitutional duty to protect the Fatherland, independence and territorial integrity of Ukraine; to promote military-patriotic education of citizens of Ukraine; to promote preparation of the population for the conditions of life in the areas of (military) hostilities; collection of evidence base of aggression; 3) specific, which must be fulfilled within the framework of the implementation of special defense plans, which are state secrets and are not subject to disclosure.

Key words: communication, interaction, media, National Police, police activities, public awareness, quality and effectiveness of interaction.

ЗАВДАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ЗМІ З ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Ірина Прянішнікова

здобувач Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-6593-1786

irynaprianishnikova@ukr.net

Анотація. Сформовано систему завдань взаємодії ЗМІ з органами Національної поліції у вигляді трьох блоків, зокрема: 1) загальні, основним з яких визначено поширення та обмін інформацією; 2) спеціальні, такі як: сприяти забезпеченню виконання завдань правового режиму воєнного стану; уживати заходів для визначення осіб, які не

здатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе; сприяти у встановленні особи невідомої тіл та у пошуку безвісти зниклих осіб; сприяти органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування у відселенні людей з місць, небезпечних для проживання, проведенні евакуації населення; інформувати про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, пожеж та небезпечних подій; сприяти здійсненню інформаційних заходів, спрямованих на підвищення рівня обороноздатності держави та на протидію інформаційним операціям агресора (противника); сприяти набуттю громадянами України готовності та здатності виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України; сприяти військово-патріотичному вихованню громадян України; сприяти у підготовці населення до умов життєдіяльності в районах ведення (воєнних) бойових дій; збір доказової бази агресії; 3) конкретні, які повинні бути виконаними у рамках реалізації спеціальних планів оборони, що є державною таємницею і не підлягають розголошенню.

Ключові слова: взаємодія, діяльність поліції, ЗМІ, комунікація, Національна поліція, поінформованість населення, якість та результативність взаємодії.

Постановка проблеми. Загалом ключовими завданнями взаємодії поліції з іншими інституціями визначаються досягнення мети правоохоронної діяльності, а також пов'язаних із нею субзавдань (Мамчур, 2019: 72). У контексті забезпечення взаємодії ЗМІ з органами Національної поліції під час запровадження правового режиму воєнного стану слід враховувати, що вони формуються на основі ситуативної необхідності забезпечити реалізацію спільно скоординованих та узгоджених дій зазначених органів з конкретним представником ЗМІ. Наприклад, для інформування про факти розвідувально-підприємливої діяльності (Жук, 2021: 73) чи інші негативні зміни безпечного середовища в країні.

На нашу думку, більш детальне визначення завдань взаємодії допоможе дати відповідь на запитання навіщо потрібно її організувати між ЗМІ та органами Національної поліції (реалізувати ситуативні чи систематичні спільно скоординовані та узгоджені дії) (Жук, 2021: 73) та яких позитивних результатів можна досягти при застосуванні цього різновиду діяльності задля охорони національних інтересів під час запровадження правового режиму воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Взаємодія працівників Національної поліції з іншими органами влади та громадянським суспільством, у тому числі з представниками ЗМІ у мирний час розкрита в межах праць таких вчених як: Б. Бернадський, К. Бугайчук, Н. Васюкова, Є. Гладкова, С. Денисенко, О. Сердюк та багатьох інших. Втім їхні наукові праці не стосувались визначення завдань взаємодії ЗМІ з органами Національної поліції під час запровадження правового режиму воєнного стану. Тому теоретичну основу цього дослідження становлять праці таких вчених як: Т. Жук, В. Іваха, М. Ковалів, Л. Мамчур, В. Оксін.

Метою статті є визначення завдань взаємодії ЗМІ з органами Національної поліції під час запровадження правового режиму воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Розпочати дослідження слід з того, що за загальним визначенням «завдання» трактується як: «наперед визначений, запланований для виконання обсяг роботи, справа і т. ін.» або «мета, до якої прагнуть; те, що хочуть здійснити» (Білодід, 1980). Дезоб'єктивізуючи позицію В. Оксін (Оксін, 2021: 136), завданнями будь-якої публічної діяльності є способи розв'язання конкретних проблемних питань, що слугують детермінантами неповноцінного функціонування певної системи суспільних відносин. Вони є нормативно закріпленими, адже накладають на суб'єкта їхнього виконання обов'язок належного здійснення. Факт відсутності такого закріплення свідчить про невиваженість підходу нормотворців до врегулювання конкретних питань.

Уточнимо, що загального порядку взаємодії ЗМІ з органами Національної поліції як нормативно-правового акту не існує. Відповідно й порядку такої діяльності під час запровадження правового режиму воєнного стану також не прийнято. Проте існує декілька службових інструкцій для взаємодії між територіальними органами Національної поліції та з іншими правоохоронними органами в яких визначаються цілі, завдання та принципи такої діяльності. Так, наприклад, Інструкція про порядок взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України під час реагування на надзвичайні ситуації, у випадку уведення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану, яка затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 31 жовтня 2016 р. № 1129, визначила такий термін як «спеціальні службові завдання». Під ним розуміється «завдання, що виконуються територіальними (у тому числі – міжрегіональними) органами Національної поліції України, їх структурними і відокремленими підрозділами при реагуванні на надзвичайні ситуації, проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, відпрацюванні та уведенні в дію планів реагування на надзвичайні ситуації та/або при виконанні визначених законодавством України службових завдань у випадку уведення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану, а також виконанні завдань територіальної оборони та цивільного захисту в особливий період» (Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України під час реагування на надзвичайні ситуації, у випадку уведення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану, 2016).

У цьому контексті доцільно згадати про Наказ Головнокомандувача Збройних Сил України «Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану» від 3 березня 2022 р. №73 яким затверджено алгоритм роботи з акредитованими представниками ЗМІ під час дії правового режиму воєнного стану та правила роботи представника ЗМІ у районі ведення бойових дій (Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану, 2022). Зокрема ці положення можуть бути застосовані у разі,

якщо посадовою (службовою) особою під час спілкування з представниками ЗМІ є представник органів та підрозділів Національної поліції. Хоча як правило, це може бути винятком.

Тому завдання взаємодії органів Національної поліції зі ЗМІ в мирний час, а тим більше під час запровадження правового режиму воєнного стану визначаються в рамках наданої законодавством компетенції. Відповідно необхідно звернутися до базових Законів України «Про Національну поліцію» та «Про правовий режим воєнного стану». У відповідності з ними поліція забезпечує: постійне інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку; доступ до публічної інформації, володільцем якої вона є, у порядку та відповідно до вимог, визначених законом, але може оприлюднювати (поширювати) інформацію з обмеженим доступом лише у випадках та в порядку, визначених законом (Про Національну поліцію, 2015).

Окремо уточнимо, що ефективне стратегічне інформування з боку сектору безпеки залежить від: а) визначення поставленої мети; б) вміння сформулювати дієвий меседж для досягнення визначеної мети, і в) того, яку інформацію можна і треба надавати ЗМІ чи оприлюднювати. Системи стратегічної комунікації в Україні не було, як наслідок, кожне відомство говорить своєю мовою, немає належної координації інформаційної політики. В сьогоденних умовах украї необхідно розвинути міжвідомчі механізми поширення та обміну інформації (Мельник, 2017) – це головне завдання взаємодії.

Крім зазначеного до завдань взаємодії ЗМІ з органами Національної поліції під час запровадження правового режиму можна віднести:

- сприяти забезпеченню виконання завдань правового режиму воєнного стану;
- уживати заходів для визначення осіб, які не здатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе;
- сприяти у встановленні особи невідомої тіл та у пошуку безвісти зниклих осіб;
- сприяти органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування у відселенні людей з місць, небезпечних для проживання, проведенні евакуації населення;
- інформувати про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, пожеж та небезпечних подій;
- сприяти здійсненню інформаційних заходів, спрямованих на підвищення рівня обороноздатності держави та на протидію інформаційним операціям агресора (противника);
- сприяти набуттю громадянами України готовності та здатності виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України;
- сприяти військово-патріотичному вихованню громадян України;
- сприяти у підготовці населення до умов життєдіяльності в районах ведення (воєнних) бойових дій;
- збір доказової бази агресії.

Необхідно відмітити, що завдання, які повинні бути виконаними під час взаємодії ЗМІ та Національної поліції залежать від стану оперативної обстановки. З урахуванням оперативної обстановки, наявної інформації, політичних, економічних, соціальних умов, географічного положення, інших обставин розробляються спеціальні плани (Ковалів, Іваха, 2016: 66-67), відповідно до яких здійснюється взаємодія. Так, Указом Президента України було введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 24 лютого 2022 року «Про введення в дію плану оборони України та Зведеного плану територіальної оборони України» (Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 24 лютого 2022 року «Про введення в дію плану оборони України та Зведеного плану територіальної оборони України», 2022). Цей План був введений у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації проти України та з метою забезпечення оборони держави, відповідно до законів України «Про оборону України» та «Про основи національного спротиву». Для цього Рада національної безпеки і оборони України вирішила: увести в дію з 23.00 години 24 лютого 2022 року в повному обсязі план оборони України за сценарієм першим «Ескалація Російською Федерацією збройної агресії проти України, збройна агресія з боку інших держав або коаліцій держав – повномасштабне застосування воєнної сили проти України шляхом проведення військових операцій з рішучими цілями, що може супроводжуватись інформаційними кампаніями, інформаційно-психологічними операціями, кіберопераціями та спеціальними операціями проти України, а також блокадою її портів, узбережжя, повітряного простору» (Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 24 лютого 2022 року «Про введення в дію плану оборони України та Зведеного плану територіальної оборони України», 2022). Однак, зрозуміло, що завдання які були поставлені в Плані кожному виконавцю, а так само і текст Плану – є державною таємницею і не підлягають розголошенню.

Висновки. Проведене дослідження дає можливість сформулювати систему завдань взаємодії ЗМІ з органами Національної поліції у вигляді трьох блоків, зокрема: 1) загальні, основним з яких є поширення та обмін інформацією; 2) спеціальні, такі як: сприяти забезпеченню виконання завдань правового режиму воєнного стану; уживати заходів для визначення осіб, які не здатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе; сприяти у встановленні особи невідомої тіл та у пошуку безвісти зниклих осіб; сприяти органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування у відселенні людей з місць, небезпечних для проживання, проведенні евакуації населення; інформувати про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, пожеж та небезпечних подій; сприяти здійсненню інформаційних заходів, спрямованих на підвищення рівня обороноздатності держави та на протидію інформаційним операціям агресора (противника); сприяти набуттю громадянами України готовності та здатності виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України; сприяти військово-патріотичному вихованню

громадян України; сприяти у підготовці населення до умов життєдіяльності в районах ведення (воєнних) бойових дій; збір доказової бази агресії; 3) конкретні, які мають бути виконаними у рамках реалізації спеціальних планів оборони, що є державною таємницею і не підлягають розголошенню.

Список використаних джерел:

1. Білодід І.К. Термін «завдання». Академічний тлумачний словник (1970–1980). URL: <http://sum.in.ua/s/zavdannja>
2. Жук Т.І. Адміністративно-правові засади забезпечення взаємодії контррозвідувальних органів з іншими суб'єктами сектору безпеки з метою охорони національних інтересів: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; НДІПП. Київ, 2021. 230 с.
3. Ковалів М.В., Іваха В.О. Діяльність органів внутрішніх справ в умовах воєнного стану. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". 2016. № 837. С. 65–70.
4. Мамчур Л.О. Адміністративно-правові засади взаємодії правоохоронних органів України з публічними інституціями : дис. ... канд. юрид. наук (доктора філософії): 12.00.07. Київ, 2019. 220 с.
5. Мельник О. Моніторинг викликів урядуванню в секторі безпеки України. Матеріали Четвертої міжнародної конференції «Урядування в секторі безпеки і оборони: роль ЗМІ» (5–6 жовтня 2016р.). Київ, 2017. 53 с.
6. Оксін В.Ю. Місцевий розвиток в Україні: теорія та практика публічного адміністрування: дис... д-ра юрид. наук. Дніпро, 2021. 498 с.
7. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України під час реагування на надзвичайні ситуації, у випадку уведення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 31.10.2016 року № 1129. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-17#Text>
8. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
9. Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану: Наказ Головнокомандувача збройних сил України від 03.03.2022 року № 73.
10. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 24 лютого 2022 року «Про введення в дію плану оборони України та Зведеного плану територіальної оборони України»: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 70/2022. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70/2022#Text>

References:

1. Bilodid, I.K. (1980). Termin «zavdannia» [The term "task"]. Akademichnyi tлумachnyi slovnyk (1970—1980). URL: <http://sum.in.ua/s/zavdannja>
2. Zhuk, T.I. (2021). Administratyvno-pravovi zasady zabezpechennia vzaiemodii kontrozvidovalnykh orhaniv z inshymy subiektamy sektoru bezpeky z metoiu okhorony natsionalnykh interesiv [Administrative and legal principles of ensuring the interaction of counterintelligence bodies with other subjects of the security sector for the purpose of protecting national interests]: dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07; NDIPP. Kyiv. 230 p.
3. Kovaliv, M.V., Ivakha, V.O. (2016). Diialnist orhaniv vntrishnykh sprav v umovakh voiennoho stanu [Activities of internal affairs bodies under martial law]. Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika". № 837. S.65-70.
4. Mamchur, L.O. (2021). Administratyvno-pravovi zasady vzaiemodii pravookhoronnykh orhaniv Ukrainy z publichnymy instytutsiiamy [Administrative and legal principles of interaction of law enforcement agencies of Ukraine with public institutions]: dys. ... kand. yuryd. nauk (doktora filosofii): 12.00.07. Kyiv. 220 p.
5. Melnyk, O. (2017). Monitorynh vyklykiv uriaduvanniu v sektori bezpeky Ukrainy [Monitoring challenges to governance in the security sector of Ukraine]. Materialy Chetvertoi mizhnarodnoi konferentsii «Uriaduvannia v sektori bezpeky i oborony: rol ZMI» (5-6 zhovtnia 2016r.). Kyiv, 53 p.
6. Oksin, V.Iu. (2021). Mistsevyi rozvytok v Ukraini: teoriia ta praktyka publichnoho administruvannia [Local development in Ukraine: theory and practice of public administration]: dys... d-ra yuryd. nauk. Dnipro, 498 p.
7. Pro zatverdzhennia Instruktсии pro poriadok vzaiemodii terytorialnykh orhaniv politsii ta mizhrehionalnykh terytorialnykh orhaniv Natsionalnoi politsii Ukrainy pid chas reahuvannia na nadzvychnaii sytuatsii, u vypadku uvedennia pravovoho rezhymu voiennoho chy nadzvychnainoho stanu [On the approval of the Instructions on the procedure for the interaction of territorial police bodies and interregional territorial bodies of the National Police of Ukraine during response to emergency situations, in the event of the introduction of a legal regime of martial law or a state of emergency]: Nakaz Ministerstva vntrishnykh sprav Ukrainy vid 31.10.2016 roku № 1129. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-17#Text>
8. Pro Natsionalnu politsiiu [On the National Police]: Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 r. № 580-VIII. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
9. Pro orhanizatsiiu vzaiemodii mizh Zbroinymy Sylamy Ukrainy, inshymy skladovymy syl oborony ta predstavnykamy zasobiv masovoi informatsii na chas dii pravovoho rezhymu voiennoho stanu [On the organization of interaction between the Armed Forces of Ukraine, other components of the defense forces and representatives of the mass media during the legal regime of martial law]: Nakaz Holovnokomanduvacha zbroinykh syl Ukrainy vid 03.03.2022 roku № 73.
10. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 24 liutoho 2022 roku «Pro vvedennia v diiu planu oborony Ukrainy ta Zvedenoho planu terytorialnoi oborony Ukrainy» [On the organization of interaction between the Armed Forces of Ukraine, other components of the defense forces and representatives of the mass media during the legal regime of martial law]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 24.02.2022 r. № 70/2022. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70/2022#Text>